

In liefde bloeiende

I Kor. 1, 23

*...De Joden vragen om wonderen en de Grieken zoeken naar wijsheid
maar wij verkondigen een gekruisigde Christus -
voor Joden een steen des aanstoets en voor heidenen
een dwaasheid...*

De kruisiging die deze maand ons jaarthema *'in liefde bloeiende'* weergeeft, is in 2011 geschilderd door Marlene Dumas (Kaapstad, 1953). Het schilderij heet *ECCE HOMO: zie de mens*, naar de woorden van Pilatus, voor hij de gegeselde Jezus overlevert in de handen van moordenaars.

De kunstenares, die sinds 1976 woont en werkt in Amsterdam, heeft voor dit doek als uitgangspunt genomen, de uitroep van Jezus op het kruis: *'God, mijn God waarom hebt Ge mij verlaten?'*. Het is een vertwijfelde noodkreet, die ontleend is aan psalm 22. Alles is schraal en kaal geschilderd, of liever *'wreed en koel'*, zoals Dumas zelf het uitdrukt.

*O Jezus, man van smarten, Gij aller vaad'ren wensch,
herinner aller harten 't aandoenlijk: "zie, de mensch".
Laat mij toch nooit vergeten die kroon, dat kleed, dat riet!
Dit trooste mijn geweten: 't is al voor mij geschied!*

uit: *Doopsgezinde Liederensbundel*, Lied 151 vers 3

Op het eerste oog ziet de Gekruisigde er godverlaten uit. Zijn hoofd is diep gebogen. Zijn gezicht is niet te zien omdat zijn haren er voor hangen. Zijn benen zijn nog gekruisd maar zijn armen hangen naar beneden. De wond van zijn doorboorde hart is goed te zien, zijn verwonde knie ook.

Dumas heeft voor dit manshoge olieverfschilderij haar kenmerkende kleurenpalet van tinten grijs en blauw, met groot effect gebruikt. De dood is ingetreden. Het is koud. Er is geen genade, geen redding.

Behalve de wonden van Jezus' zijde en knie, zijn er geen wonden te zien. Bloed evenmin. De lendendoek duidt de geesteshouding van Jezus, die de volledige psalm 22 bidt.

Die doek heeft dezelfde strepen als de Joodse gebedsmantel waarin Marc Chagall de Gekruisigde wikkelde op zijn schilderij 'Witte Kruisiging' (zie: M&B, januari 2013).

Maar deze Gekruisigde van Dumas is al los van het kruis, niet langer onderhevig aan zwaartekracht, al onttrokken aan deze wereld. De harde werkelijkheid van hout en spijkers heeft geen vat meer op hem.

Op de dwarsbalk van het kruis zijn de tastbare, bloederige afdrukken van zijn armen nog te zien. Samen met zijn -als in een zegenend gebaar- naar beneden gestrekte armen, vormen die afdrukken de Griekse letter [chi]: de X, de eerste letter van zijn hoogheidstitel *Christos*.

Ondanks alles, in al zijn desolate droefheid, is hij het: de Christus, de Gezalfde, Mensenzoon van God.